

*Томчаковська Ю. О.,**кандидат філологічних наук, доцент,
в.о. завідувача кафедри іноземних мов**Національного університету «Одеська юридична академія»*

ЛІНГВАЛЬНІ ОСОБЛИВОСТІ АНГЛОМОВНИХ АСТРОЛОГІЧНИХ ПРОГНОЗІВ

Анотація. Стаття присвячена висвітленню лінгвальних (структурних, семантичних і прагматичних) особливостей англomовного астрологічного дискурсу як різновиду окультного дискурсу. Матеріалом дослідження слугували тематичні вебсторінки, представлені у мережі Інтернет. Астрологічний дискурс є невід'ємною частиною сучасного мас-медійного простору. Його зростаюча популярність зумовлює актуальність подібних досліджень, націлених на виявлення особливостей цього типу дискурсу. Термін «дискурс» розуміємо як спілкування людей із позицій їх належності до тієї чи іншої соціальної групи або стосовно тієї чи іншої типової мовленнєвої ситуації. Англomовний окультний дискурс містить такі основні жанрові різновиди, як астрологічний, магічний, алхімічний. Зазначені дискурсивні утворення при всій своїй різноманітності та відмінності можуть бути об'єднані таким типом ментальної установки, як ірраціональність. Зараз існує велика різноманітність текстів, які мають астрологічний характер у культурному англomовному просторі. Їх значну частку становлять тексти, що містять різноманітні гороскопи. Вивчення типології текстів гороскопів англійською мовою, їх структурної, змістовної, прагматичної та ін. характеристик, очевидно, є важливим етапом вивчення астрологічного дискурсу загалом. Основною функцією гороскопу є передбачення (опис майбутнього). Типовий астрологічний гороскоп, розміщений у медіапросторі, декларує знання про вплив небесних тіл на долю людей та їхні земні події, згідно з якими їх можна передбачити за взаємним розташуванням небесних тіл. Основними характерними рисами гороскопів є їхнє лексичне наповнення, композиційна структура та прагматичне навантаження. Проведене дослідження лінгвальних особливостей астрологічних прогнозів дозволило виділити основні функції, які виконують гороскопи в медіапросторі: інформативна, апелятивна, персуазивна та емотивна. Астрологічний прогноз є полікодовим текстом, який містить вербальні та невербальні знаки. До останніх відносяться іконічні знаки та набірні засоби. Перспективу подальшого дослідження вбачаємо в дослідженні лінгвальних особливостей інших жанрів англomовного астрологічного дискурсу.

Ключові слова: астрологія, дискурс, композиційна структура, окультизм, прагматика.

Постановка проблеми. Дослідження виконано в рамках сучасної дискурсології, серед актуальних завдань якої слід відзначити дослідження соціальної, текстуальної та психологічної контекстуалізації дискурсу, його зразків і жанрів із певним набором змінних (соціальних норм, ролей, статусів комунікантів, їхніх конвенцій, стратегій, показників інтерактивності й ефективності спілкування); вивчення закономірностей досягнення комунікантами комунікативної кооперації або чинників

породження комунікативного конфлікту, способів реалізації комунікативного суперництва; опис інституційних форм і типів дискурсів тощо. Ключовими проблемами аналізу дискурсу залишаються структура та стратифікація дискурсу, встановлення його ознак, одиниць, категорій, типів; з'ясування способів організації різних дискурсивних інваріантів, вироблення методів і процедур аналізу й опису дискурсів тощо [1, с. 627].

Отже, астрологічний дискурс, представлений, зокрема, гороскопами, є невід'ємною частиною сучасного мас-медійного простору. Їх всезростаюча популярність зумовлює актуальність подібних досліджень, націлених на виявлення особливостей цього типу дискурсу [2, с. 159]. Крім цього, в гороскопах знаходить своє відображення соціальна диференціація суспільства, оскільки вони можуть бути складені для молоді, для жіночої аудиторії, що підкреслює актуальність соціолінгвістичного аспекту дослідження.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Гороскопи вивчаються переважно з психологічної, соціологічної, антропологічної та культурологічної точки зору. Гороскоп був розроблений як медіажанр, що сприяло його статусу однієї з визначальних рис сучасної масової культури [3; 4; 5]. Погоджуємося з думкою про те, що астрологія сьогодні є значущим для більшості членів суспільства явищем, особливою системою знань, заснованою на уявленні про наявність необхідного зв'язку між рухом небесних тіл і процесами, що відбуваються на землі. Проведений дослідниками аналіз мовного матеріалу підтверджує, що тексти гороскопів дійсно мають свої специфічні дискурсивні особливості. Будучи прагматично спрямованим, астрологічний дискурс, крім пізнавальної (астрологами з давніх-давен були люди, які займалися пошуком істини, поясненням детерміністичних законів світобудови), може виконувати також соціально-політичну (маніпулятивну) та психотерапевтичну функції [2, с. 161].

Із лінгвокогнітивної точки зору певні особливості астрологічного дискурсу можна представити за допомогою динамічного концепту – сценарію, а з точки зору семіотики цей тип дискурсу відповідає поведінковому тексту. Семантична багатоплановість, багаторівневість та характерна структурна організація астрологічних текстів, що являють собою опис і тлумачення життя людини, робить їх привабливим об'єктом дослідження для лінгвістів та семіотиків [6, с. 21].

Г.Т. Крижанівська досліджує тексти англomовних гороскопів відповідно до жанрово-функціональної моделі. Дослідниця стверджує, що жанрова структура астрологічного прогнозу є досить жорсткою та включає декілька кроків. «Перший крок у жанровій моделі гороскопу передбачає загальну інформацію про ймовірний розвиток подій у зазначений період май-

бутнього, на що вказує прислівник *overall*. Функціонування іменників *relationship, affairs, family, partner* та прикметника *married* дає змогу ідентифікувати наступний, другий крок у моделі жанру – розвиток взаємовідносин. Лексичними маркерами третього кроку є іменники *money, business, cash, funds, expenditures* та дієслово *invest*, семантика яких вказує, що його комунікативна спрямованість – повідомити про можливий розвиток фінансових справ. <...> Семантика лексичних одиниць кожного кроку експліцитно відображає його комунікативну спрямованість» [7, с. 260].

Мета статті полягає в аналізі лінгвальних особливостей англійських астрологічних прогнозів. Матеріалом дослідження слугували тематичні вебсторінки у мережі Інтернет.

Виклад основного матеріалу. У сучасному мовознавстві дискурс трактується як спілкування людей з позицій їх належності до тієї чи іншої соціальної групи або стосовно тієї чи іншої типової мовленнєвої ситуації. Численні дослідження фокусує свою увагу на таких різновидах дискурсивної діяльності людини як члена соціуму: політичний, адміністративний, юридичний, військовий, педагогічний, релігійний, містичний, медичний, діловий, рекламний, спортивний, науковий, сценічний та масово-інформаційний види інституційного дискурсу. Слід відзначити, що інституційний дискурс історично мінливий [8, с. 21].

На наш погляд, у вищезазначеному переліку різновидів інституційного дискурсу недиференційованим є термін «містичний» дискурс. Звернімося до визначення прикметника «містичний»: «від *містика* – релігійно-ідеалістичні погляди, що визнають існування надприродних сил і можливість спілкування з ними людини» [9]. Тобто містичний дискурс перетинається з релігійним та протиставляється науковому за своєю суттю. Дефініція англійського відповідника «*mystical – having a spiritual meaning or reality that is neither apparent to the senses nor obvious to the intelligence*» [10] не має семи «релігійний, пов'язаний із віруваннями», але також підкреслює неочевидність, незрозумілість того, що ми вважаємо містичним.

З огляду на вищевказане видається логічним використання терміна «*окултний дискурс*» на позначення загального напрямку дискурсології, який вивчає особливості комунікації в різних містичних практиках, магії, астрології тощо, тобто всіх напрямів інституційної діяльності, які виходять за рамки науки та офіційної релігії.

Проведене дослідження лінгвальних особливостей астрологічних прогнозів дозволило виділити основні функції, які виконують гороскопи в медійному просторі: інформативна, апелятивна, персуазивна та емотивна.

Типовий астрологічний гороскоп, розміщений у медіапросторі, декларує знання про вплив небесних тіл на долю людей та їхні земні події, згідно з якими їх можна передбачити за взаємним розташуванням небесних тіл. Таким чином, езотеричною метою гороскопу є повідомлення та фіксація впливу розташування зірок на кожен знак зодіаку, тобто на представників того чи іншого знаку, і у зв'язку із цим читачам надаються рекомендації для поведінки в певному відрізку часу.

Однак, на думку деяких дослідників, комунікативна, прагматична мета гороскопу в мас-медійному просторі дещо інша – розважальна. Масова культура розставила інші акценти, змінила природу цього жанру. Багато дослідників відносять астрологічний прогноз до жанрів масової літератури, розрахованої на читача-споживача [11; 12].

Інформативна функція є однією із провідних комунікативно-прагматичних функцій гороскопів, оскільки спрямована на активізацію читачького мислення через пробудження інтересу до інформації, що повідомляється:

“A major aspect this year is your tenth house and fourth house being influenced by the current nodal transits as well as the lunar eclipses. The moon’s north node of fate transits through Gemini and sits high in your zone of career development” [13].

Головним призначенням апелятивної функції є спонукання адресата до дії:

“Happy and painful memories of childhood could come to mind today, bringing new understanding of how your early experiences affect your present situation. Unexpected insights could bring a new perspective on the present and future. You could realize that a personal or professional course isn’t right for you. Don’t let fear overwhelm your need for transition” [13].

Персуазивна функція бере участь у формуванні емоційного впливу на читача та тісно пов'язана з емотивною функцією, яка втілює прагнення відправника впливати безпосередньо на емоційну сферу психіки адресата:

“However, on December 19, a major cycle for you begins when Venus turns retrograde in your zodiac sign. In the weeks ahead, you might review how you’ve approached love, relationships, beauty, and money over the past eight years. This is a karmic cycle that might make you especially nostalgic, perhaps even crossing paths with exes, old flames, or other people from your past. Reflect and decide how you’d like to proceed” [13].

Як бачимо з наведених прикладів, однією з основних характерних мовних рис гороскопів є їхнє лексичне наповнення. Характер номінативних рядів у них визначається комунікативно-прагматичними інтенціями автора та тематичною спрямованістю гороскопа, яку можна визначити як предмет розмови, предмет комунікації. Як правило, можна виокремити такі теми, як здоров'я, кар'єра, нові знайомства, любов, сімейні відносини, фінанси тощо, тобто все те, що лежить у сфері так званих особистих інтересів людини [14]. Англійські астрологічні веб-сайти містять такі підрозділи: *daily, love, career, money, health, birth chart* тощо. Композиційно-мовленнєва побудова тексту гороскопа відповідає цілям даного жанру. Так, із точки зору композиційної побудови тексту гороскопів поділяються на дві частини: перша – це інтерпретація впливу становища зірок на долю людей та події; друга – це рекомендації, пов'язані з поведінкою людей. Для першої частини прогнозів характерний майбутній час і особлива модальність можливості, яка оформляється за допомогою відповідних модальних дієслів.

Короткість, ясність риторичних прийомів робить очевидним, доступним зміст гороскопа, який не вимагає від адресата інтелектуальних зусиль, проте створює певний психологічний комфорт, що виходить із загальної компліментарності тексту і спрямованості змісту тексту на особистість читача, що, зрештою, сприяє реалізації у цьому типі текстів розважальної функції. Астрологічний прогноз, реалізуючи фактор адресата, зазвичай має вікову (*horoscopes for teens*), соціальну (*horoscopes for singles*) чи гендерну (*horoscopes for her/him*) адресованість.

Для досягнення поставленої в гороскопі мети використовується передусім ряд паралінгвістичних засобів. На рівні письмового тексту їх доцільно поділити на дві групи: основні та допоміжні засоби. Основні засоби паралінгвістики є самостійними джерелами інформації, оскільки вони розкривають зміст тексту. До них відносяться малюнки, таблиці, фотографії тощо. Факультативні паралінгві-

тичні засоби, у свою чергу, вносять додаткові семантичні відтінки у змістовий текст. До них можна віднести використання деяких розділових знаків і кольору для вираження емоцій, підкреслення, шрифту та ін. [15].

У текстах проаналізованих астрологічних прогнозів основними паралінгвістичними засобами, які стосуються провідних ознак їх комунікативно-прагматичних особливостей, є малюнки, що зображують знаки зодіаку. Крім того, в гороскопах використовуються таблиці, в яких міститься інформація про рівень успішності людини у тій чи іншій сфері життя залежно від дати народження. Подібні паралінгвістичні засоби відносяться до іконічних або образотворчих елементів організації архітектури тексту.

Ми погоджуємось із М.В. Богодеровою, що паралінгвістичні засоби, які використовуються в гороскопах, мають різне функціональне навантаження. Так, основна функція шрифтів та курсиву полягає в акцентуванні тих чи інших думок укладача астрологічного прогнозу. У контексті сучасної антропоцентричної парадигми актуальним є також звернення до проблеми кольору та позначень кольору. Зокрема, за допомогою червоного кольору в гороскопах виділяється рубрика «любов», синім кольором – «кар'єра та гроші», зеленим кольором позначається рубрика «здоров'я». Крім того, в гороскопах різні кольори використовуються для позначення того чи іншого щасливого кольору в певну дату місяця. Отже, астрологічний прогноз є полікодовим текстом, який містить вербальні та невербальні знаки. До останніх відносяться іконічні знаки та набірні засоби.

Висновки. Астрологічний прогноз є частиною астрологічного дискурсу, який виступає різновидом окультичного дискурсу. Типовий астрологічний гороскоп, розміщений у медіапросторі, декларує знання про вплив небесних тіл на долю людей та їхні земні події, згідно з якими їх можна передбачити за взаємним розташуванням небесних тіл. Основними характерними рисами гороскопів є їхнє лексичне наповнення, композиційна структура та прагматичне навантаження. Проведене дослідження лінгвальних особливостей астрологічних прогнозів дозволило виділити основні функції, які виконують гороскопи в медійному просторі: інформативна, апелятивна, персуазивна та емотивна. Астрологічний прогноз є полікодовим текстом, який містить вербальні та невербальні знаки. До останніх відносяться іконічні знаки та набірні засоби.

Перспективу подальшого дослідження вбачаємо в дослідженні лінгвальних особливостей інших жанрів англомовного астрологічного дискурсу.

Література:

1. Селіванова О.О. Сучасна лінгвістика: напрями та проблеми. Полтава: Довкілля-К, 2008. 712 с.
2. Кулова Л.З. Особенности речевого воздействия в астрологическом типе дискурса. *Ученые записки Орловского государственного университета*. 2015. № 1(64). С. 159–161.
3. Evans W. Divining the Social Order: Class, Gender and Magazine Astrology Columns. *Journalism and Mass Communication Quarterly*. 1996. 73(2). P. 389–400.
4. Tandoc E. C., Ferrucci P. So Says the Stars: A Textual Analysis of Glamour, Essence and Teen Vogue Horoscopes. *Women's Studies International Forum*. 2014. 45. P. 34–41.
5. Blackmore S., Seebold M. The Effect of Horoscopes on Women's Relationships. *Correlation*. 2001.19(2). P. 17–32.
6. Азнавеева Е.Н. Астрологический дискурс: семиотический и когнитивный аспекты. *Вестник Челябинского государственного университета*. 2011. № 33(248). Филология. Искусствоведение. Вып. 60. С. 19–21.

7. Крижанівська Г.Т. Гороскоп у сучасних англомовних жіночих журналах: жанровий підхід. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія»: серія «Філологія»*. Острого: Вид-во НаУОА, 2018. Вип. 1(69), ч. 1, березень. С. 229–231.
8. Карасик В.И. Дискурсология как направление коммуникативной лингвистики. *Актуальные проблемы филологии и педагогической лингвистики*. № 1(21). 2016. С. 17–34.
9. Словник української мови. URL: <http://sum.in.ua/> (дата звернення: 10.12.2021).
10. Merriam Webster Online Dictionary. URL: <https://www.merriam-webster.com/dictionary> (дата звернення: 10.12.2021).
11. Бабаева Е.В. Тексты гороскопов как отражение социальных ценностей и норм. *Массовая культура на рубеже XX–XXI веков: человек и его дискурс* / под ред. Ю.А. Сорокина, М.Р. Желтухиной; РАН, Ин-т языкознания. Москва: Азбуковник, 2003. С. 212–220.
12. Карпова О.В. Астрологический прогноз как жанр массовой литературы: образ читателя-потребителя. *Филология в системе современного университетского образования*: матер. науч. конф. Вып. 7. Москва: Ун-т рос. акад. образ., Филол. ф-т, 2004. С. 352–254.
13. Free horoscopes. URL: <https://www.horoscope.com/us/index.aspx> (дата звернення: 10.12.2021).
14. Новоженова З.Л. Жанры эзотерического дискурса в массмедийном пространстве. *Медиалингвистика*. 2016. № 4(14). С. 90–100. URL: <https://medialing.ru/zhanry-ehzotericheskogo-diskursa-v-massmedijnom-prostranstve/> (дата звернення: 08.12.2021).
15. Богодерова М.В. Современный гороскоп как массмедийный вид текста: на материале немецкого языка. URL: https://static.freereferats.ru/_avtoreferats/01004725226.pdf (дата звернення: 08.12.2021).

Tomchakovska Yu. Lingual peculiarities of English astrological predictions

Summary. The given article is devoted to the coverage of lingual (structural, semantic and pragmatic) features of English astrological discourse as a kind of occult discourse. The study was based on the material of English horoscopes presented on the Internet. Astrological discourse is an integral part of the modern media space. Its growing popularity determines the relevance of such studies aimed at identifying the features of this type of discourse. The term *discourse* is understood as the communication of people from the standpoint of their belonging to a particular social group or in relation to a typical speech situation. The English occult discourse contains such basic genre varieties as astrological, magical, and alchemical. These discursive formations, for all their diversity and differences, can be combined with such type of mental attitude as irrationality. There is now a great variety of texts that have an astrological character in the cultural English-speaking space. A significant proportion of them are texts containing various horoscopes. Study of the typology of horoscope texts in English, their structural, pragmatic, etc. characteristics, obviously, is an important stage in the study of astrological discourse in general. The main function of the horoscope is prediction (description of the future). A typical astrological horoscope, placed in the media space, declares knowledge about the influence of celestial bodies on the fate of people and their earthly events, according to which they can be predicted by the relative position of celestial bodies. The main characteristics of horoscopes are their lexical content, compositional structure and pragmatics. The study of the linguistic features of astrological predictions allowed us to identify the main functions performed by horoscopes in the media space: informative, appealing, persuasive and emotional. A horoscope is a polycode text that contains verbal and nonverbal signs. The latter include iconic signs and typesetting means. We see the prospect of further research in the study of the linguistic features of other genres of English astrological discourse.

Key words: astrology, discourse, compositional structure, occultism, pragmatics.